

Tertul·lià

■ *Apologeticum* 50,13-16

Però no serveixen de res les vostres crueltats més refinades. Són més aviat un atractiu per a la nostra religió. esdevenim més nombrosos, cada vegada que ens segueu: és una llavor la sang dels cristians! N'hi ha molts entre vosaltres que exhorten a tolerar el dolor i la mort, com Ciceró en les seves *Tusculanes*, Sèneca en les seves *Coses fortuïtes*, com Diògenes, com Pirró, com Cal·linic; i tanmateix no troben tants deixebles llurs paraules com els cristians que ho ensenyen amb els fets. Aquella obstinació mateixa, que ens reproveu, és la que fa de mestra. Perquè, ¿qui és que l'espectacle d'ella no sotragui i no mogui a indagar el que hi ha en el fons d'aquell misteri? ¿Qui ho ha indagat que no se'ns hagi unit, qui se'ns ha unit que no aspiri a sofrir per comprar la plenitud de la gràcia de Déu, per obtenir d'Ell un perdó complet al preu de la seva sang? Perquè amb el martiri totes les culpes són perdonades. I és per això que allí mateix us donem gràcies per les vostres sentències. Tal és la contradicció entre les coses divines i les humanes, que quan vosaltres ens condemneu, Déu ens absol.

■ *De praescriptione haereticorum* 21, 4-7

És evident que tota doctrina que estigui d'acord amb la de les Esglésies apostòliques, mare i font de la fe, ha de ser considerada com a veritable, ja que conté clarament el que les Esglésies han rebut dels apòstols, tal com aquests ho van rebre de Crist i Crist de Déu. Al contrari, qualsevol doctrina ha de ser judicada a priori com a provinent de la falsedat si contradiu a la veritat de les Esglésies dels apòstols, de Crist i de Déu. Només ens queda per demostrar, doncs, que la nostra doctrina, la regla de la qual hem formulat abans, procedeix de la tradició dels apòstols, mentre que, per aquest mateix fet, les altres provenen de la falsedat. Nosaltres estem en comunió amb les Esglésies apostòliques, ja que la nostra doctrina no difereix en res de la d'aquelles. Aquest és el criteri de la veritat.

■ *De baptismo* 18

Els qui tenen la responsabilitat saben que el baptisme no es pot donar a la lleugera...

Qualsevol petició de baptisme pot enganyar o ésser enganyosa. Així, doncs, segons les condicions i disposició de cada persona, o segons l'edat, serà profitós diferir el baptisme, sobretot quan es tracta d'infants. Hi ha cap necessitat, fora de la necessitat absoluta, d'exposar els padrins a mancar a llurs promeses en cas de mort (dels padrins), o a ésser defraudats quan creix un afillat de mal temperament? Diu el Senyor: *no els prohibiu que se m'acostin* (Mt 19,14) que vinguin quan siguin més grans, que vinguin quan ja puguin aprendre, quan ja sàpiguen què vénen a fer; que esdevinguin cristians quan puguin conèixer el Crist! Per què s'afanya l'edat innocent a rebre la remissió dels pecats? En les coses del món es prenen moltes precaucions: i, podem confiar els béns celestials a aquells a qui encara no es confien els béns terrenals? Que aprenguin a demanar la salvació, perquè hom vegi que es dona a qui sap demanar-la! Per la mateixa raó, cal retardar el baptisme als qui no viuen en matrimoni, perquè estan exposats a la temptació; els qui són verges, perquè encara no són prou madurs, i les vídues, pel buit que senten; és millor esperar fins que els uns es casin o que les altres donin garantia de continència. Qui entén el pes del baptisme tindrà més por de rebre'l que de diferir-lo: la fe íntegra no dubta de la salvació.

■ *De paenitentia* 4-9

El qui ha establert la pena que ha de donar-se en el judici contra tots els delictes, sia del cos, sia de l'ànima, és el mateix que ha promès el perdó mitjançant la penitència, quan diu al poble: *Penedeix-te i et salvaré* (Ez 18,21,23). I també *Jo visc, diu el Senyor, i m'estimo més la penitència que la mort* (Ez 33,11). La penitència, doncs, és la vida que hom prefereix a la mort. Tu, pecador, semblant a mi -però menys que jo, perquè jo reconec la magnitud dels meus crims-, fes penitència, llença-t'hi confiadament, com un naufrag al tauló...

Senyor Jesucrist, que sigui concedit als vostres servents de parlar o sentir parlar de la penitència només en tant que cal que tampoc els catecúmens no pequin; o bé que no sàpiguen res de la penitència o que no n'esperin res. Molesta haver de parlar de la segona -en realitat, de la darrera- esperança, no sigui que, insistint a parlar de l'ajut que encara resta amb la penitència, sembli que obrim un camí a pecar de nou. Que ningú no interpreti de cap manera les coses així, ni cregui

que encara se li obre un camí per a pecar pel sol fet que se li obre per a la penitència. Que la temeritat humana no abusi de la incommensurable misericòrdia de Déu!

Així, doncs, l'acompliment d'aquesta penitència segona i única és molt difícil, perquè es tracta d'un assumpte molt greu. No ha de limitar-se a la interioritat de la consciència, sinó que ha de realitzar-se amb alguna acció. Aquesta acció, coneguda i esmentada molt sovint amb el mot grec «exomologesi», consisteix a confessar el nostre pecat al Senyor, no perquè l'ignori, sinó perquè amb la confessió es prepara la satisfacció. Amb la confessió neix la penitència, i amb la penitència Déu és aplacat. L'exomologesi és la llei que mana a l'home prosternar-se i humiliar-se i li imposa un capteniment en el vestit i el menjar que atreu la misericòrdia divina. Mana dormir amb sac i cendra, anar brut de cos i trist d'esperit, castigar-se en allò que ha servit per a pecar, emprar menjars i begudes senzills, no per causa del ventre sinó de l'ànima, donar-se sovintejadament a dejunis i pregàries, gemegar, plorar i suplicar nit i dia el Senyor, el teu Déu, llançar-s als peus dels preveres, agenollar-se davant l'altar de Déu, recomanar-se a la intercessió de tots els germans. Tot això és l'exomologesi. Ella avala la penitència, honora el Senyor amb el temor del perill i, pronunciant-se contra el pecador, es posa en el lloc de la ira de Déu; i, per una sofrença temporal, no diré que eviti els suplicis eterns, sinó que els anul·la. Perquè, quan abat l'home, és quan més l'aixeca, quan el fa fastigós, és quan més el fa lluir, quan l'acusa l'excusa, quan el condemna l'absol. Estigues segur que Déu et perdonarà en la mesura que tu no t'hagis perdonat.

■ *De idolatria 19*

Ara s'ha suscitat la qüestió de si un creient pot dedicar-se al servei militar, i si un militar pots ser admès a la fe, incloent-hi els simples soldats i aquells de grau inferior que no estan obligats a oferir sacrificis ni a administrar la pena de mort. No hi ha compatibilitat entre el «sacramentum» diví i l'humà, entre la bandera de Crist i la del dimoni, entre el camp de la llum i el de les tenebres. Una ànima no pot estar sota dues obligacions, la de Déu i la del Cèsar... I encara que uns soldats es van presentar a Joan i van rebre d'ell normes de conducta, encara que el centurió va creure, més endavant el Senyor, en desarmar a Pere, va desarmar a qualsevol soldat. No ens està permès cap tipus de vida que impliqui actes il·lícits.

